

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Vesa Kujala

Äidinkielenä suomi, biisin kielenä englanti

Englannin kielen haasteet suomenkielisen
laulukirjoittajan näkökulmasta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin tutkinto

Opinnäytetyö

19.11.2021

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Vesa Kujala Äidinkielenä suomi, biisin kielenä englanti – Englannin kielen haasteet suomenkielisen laulunkirjoittajan näkökulmasta 24 sivua + 1 liite 19.11.2021
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Soiton- ja laulunopetus, pop/jazz-laulu
Ohjaaja(t)	Juha Karvonen, FM Annu Tuovila, MuT
<p>Suomessa arvostetaan nykyään paljon omalla äidinkielellämme tehtyä musiikkia, mutta niin ammattiopinnoissa, muusikon työssä kuin opetustyössä musiikkipedagogina joutuu väistämättä tekemisiin englanninkielisten kappaleiden kanssa. Vaikka suomalaisten englannin kielen taito on tutkimusten mukaan hyvää, tietyt englannin kielen idiomaattiset äänteet ja painotukset voivat olla haastavia laulajille, mikä voi vaikuttaa kielteisesti laulun kuulokuvaan.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitkä englanninkieliset äänteet ovat vaikeita suomenkieliselle laulajalle ja mitä haasteita ilmenee englanninkielisessä laulunkirjoituksessa suomenkielisen näkökulmasta.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka lähdeaineisto perustuu musiikin ammattilaisten haastatteluihin ja kirjallisuuteen. Työssä käytetään esimerkkeinä englanninkielisten artistien kappaleita ja analysoidaan laulunkirjoitusprosessia itse kirjoitetun kappaaleen avulla.</p> <p>Haastatteluista ja lähdeaineistosta selvisi, että suomenkielisille haastavimpia foneettisia asioita ovat soinnilliset konsonantit, aspiroituneet konsonantit ja vokaalien väljyys. Lisäksi lause- ja sanapainotus tuottaa haasteita laulunkirjoituksessa.</p> <p>Opinnäytetyöstä voi olla apua niille, jotka haluavat kehittää englannin kielen ääntämistään tai opetella englanninkielisen laulunkirjoituksen periaatteita.</p>	
Avainsanat	englanti, laulunkirjoitus, ääntäminen, fonetiikka, laulu, rytmimusiikki

Author Title	Vesa Kujala Finnish Singer, English Song – The Challenges of the English Language from a Finnish Songwriter’s Point of View
Number of Pages Date	24 pages + 1 appendix 19 Nov. 2021
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation Option	Vocal Pedagogy
Supervisor Examiner	Annu Tuovila, DMus Juha Karvonen, MA

In present-day Finland, we appreciate music that is written in our own native language. However, the English language is an inevitable part of the work of a professional musician and music teacher. Even though research suggests that Finns are some of the top English speakers in the world, singers might struggle to produce idiomatic sounds and emphases of the English language. This can affect the presentation of a song negatively.

The objective of the thesis is to find out which English phonemes are hard for Finnish singers and which challenges will emerge in a Finnish person’s songwriting.

The thesis was made as a qualitative study, and the information was founded on interviews with music professionals, literature, and examples from songs of English speaking artists. The songwriting process is viewed through an original song by the author.

The interviews and the source material revealed that the major challenges in English phonetics for Finns are voiced consonants, aspirated consonants and the loosening of vowels. In songwriting, the challenges emerged in sentence and word stress.

This thesis may be helpful for those who want to improve their English pronunciation skills in general, and in singing in particular, or learn the principles of songwriting in English.

Keywords	English language, songwriting, pronunciation, phonetics, singing, pop music
----------	---

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimusmenetelmät	3
3	Englannin kielen ääntäminen	4
3.1	Vokaalit	4
3.2	Soinnilliset ja soinnittomat konsonantit	7
3.3	Klusiilit	8
3.4	Puolikonsonantit ja r-konsonantti	9
4	Sanoitusten rakentaminen	10
4.1	Sanoitusten painotus	10
4.2	Sanasto ja riimit	12
5	<i>I Wanna Go Home</i> -kappaleen tarkastelu	13
5.1	Oman kappaleen sanoitusten kirjoittaminen	13
5.2	Oman kappaleen laulaminen	18
6	Pohdinta	20
	Lähteet	22
	Liite 1. <i>I Wanna Go Home</i> -nuotinnos	

1 Johdanto

Lapsena kiinnitin huomiota koulun englannin tunneilla, miten brittiläisittäin ei lausuttukaan pehmeää r-kirjainta sanojen lopussa samoin kuin olin oppinut televisiosta kuulemaan amerikkalaisittain lausuttuna. Myöhemmin ihmettelin myös miten th-äänne erosi normaalista t-kirjaimesta, miten s-kirjaimilla oli monta eri muotoa ”suhuässästä” soinnilliseen z-äänteeseen ja miten vokaalien lausumistapa ei ollut yksiselitteisesti pääteltävissä. Eikä sanoja todellakaan lausuttu niin kuin ne kirjoitettiin. Näihin asioihin perehdyttiin toki koulussa, mutta niin kuin kaikkien kielten kohdalla, monet asiat englannin kielessä osoittautuvat suomenkielisille haastaviksi.

Muusikkona ja laulaja-lauluntekijänä olen kallistunut englanninkieliseen musiikkiin. Suurin osa kuuntelemastani musiikista on englanninkielistä ja teen myös lähes yksinomaan englanninkielisiä lauluja. Olen tarkkaillut, millainen vaikutus englannin ääntämisellä on laulun sointiin ja tunnelmaan. Vaikka täydellistä ääntämistä on mahdotonta vaatia, vahva suomalainen aksentti voi kalskahtaa korvaan. Kokemukseni mukaan kuitenkin suurimmalla osalla ihmisistä on tahto ja pyrkimys sujuvaan englannin kieleen laulettaessa. Siksi haluan analysoida suomen ja englannin kielten ääntämisen eroja. Minusta on tärkeää pohtia, mihin kielellisiin seikkoihin kannattaa kiinnittää huomiota ja mitkä ovat suomalaisille tyyppillisiä sudenkuoppia. Haluan myös itse kehittyä paremmaksi englanninkielisten laulujen kirjoittajaksi ja siten tiedostaa englannin kielen haasteet.

Suomalaisilla on verrattain hyvä englannin kielen taito. Se selviää muun muassa kansainvälisen koulutusyhtiöiden ryhmä Education Firstin tekemästä listauksesta. Suomi on tällä listalla vuonna 2021 yhdeksännellä sijalla kaikista maista. (EF Education First. English Proficiency Index 2021.) Suomenkielisten ihmisten lähtökohdat voivat siis olla hyvät englanniksi laulamisen kannalta, koska kieli itsessään on jo tuttu. Kuitenkin laulukirjoittaminen englanniksi eroaa tavallisesta kielellisestä kanssakäymisestä ja ääntämisessä voi olla paljon puutteita, vaikka kieli olisi muuten hyvin hallussa.

Haluaisin nähdä ja kuulla enemmän englanninkielistä musiikkia suomenkielisen musiikin rinnalla. Vaikka viime vuosina suomalaisartistien julkaisema musiikki on painottunut yhä enemmän suomenkielisiin teksteihin, musiikin ammattiopinnoissa olen huomannut, että suuri osa harjoiteltavasta materiaalista on kansainvälisten markkinoiden englannin kie-

lellä laulettavia kappaleita. Englannin kielen ääntämiseen on paneuduttu ammattiopintojen saralla vaihtelevasti riippuen siitä, miten tärkeänä asiana opettaja on sen kokenut. Laulajamuusikot eivät juurikaan voi välttyä laulamiselta englanniksi, ja siksi on tärkeää myös perehtyä tarkastelemaan englannin kielen ääntämistä ja yleistä kielenkäyttöä.

Lauluntekemisen näkökulmasta englannin kielen käyttö auttaa hahmottamaan kielen rytmikkaa ja painotuksia. Ääntämisen lisäksi sana- ja lausepainojen täytyy olla oikeilla paikoilla, jotta teksti kuulostaa luontevalta. Toisaalta viime aikoina suosittujen suomenkielisten kappaleiden sanapainot ovat alkaneet muistuttaa englannin kielen painotuksia. Ehkä näiden painotusten tiedostaminen auttaa lauluntekijää tuomaan kummankin kielen parhaat ominaisuudet esiin. Jos muusikko tähtää lauluntekijänä ulkomaiden markkinoille, silloin englanninkielisten biisien kirjoittaminen on otettava haltuun. Voisiko hyvien englanninkielisten kappaleiden puute ja vieraus englanniksi laulamissa olla yksi syy sille, ettei suomesta lähetetä kovin paljon levyttäviä artisteja ulkomaiden markkinoille?

Opinnäytetyössäni käsittelen englannin ääntämistä, sanapainojen merkitystä laulussa ja perehdyn englanninkielisten laulujen kirjoittamiseen eri tietolähteiden pohjalta. Mitä suomenkielisen muusikon on hyvä ottaa huomioon englanniksi kirjoittaessaan? Mihin ään-teisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota? Miten rakentaa englanninkielinen kappale luontevalla englannin kielellä niin, että painotukset, idiomit ja tietyt suomenkielisille ominaiset piirteet eivät särähdä korvaan? Jotta ääntämisen havainnollistaminen olisi mahdollisimman helppoa, käytän apunani kansainvälistä foneettista aakkostoa ja popkappaleiden sanoituksia. Tietopohjana käytän haastatteluja ja kirjallisuutta.

Toisessa luvussa selvennän työprosessin kulkua. Kerron haastatteluista ja kappaleen kirjoittamisprosessista. Kolmannessa luvussa on englannin ääntämishojeita ja niitä käydään läpi sitomalla ne musiikillisiin esimerkkeihin. Neljännessä luvussa selvennän englanninkielisten sanoitusten painotussääntöjä. Viidennessä luvussa puran oman kappaleeni suunnitteluprosessia ja tarkastelen sitä arvioiden sanoitusten englannin kieltä. Linkki oman kappaleeni äänitteeseen löytyy viidennen luvun alusta. Kappaleessa kannattaa kuunnella erityisesti ääntämistä ja sitä, miten olen rakentanut sanoitukset. Lopuksi pohdin, mitä tästä aiheen prosessoimisesta jäi käteen ja mitä uutta opin.

2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni lähtökohtana on laadullinen tutkimus, jossa pyritään hahmottamaan englannin ja suomen kielten välisiä eroja laulunkirjoituksen näkökulmasta. Aineistoni perustuu teemahaastatteluihin, havainnointiin ja tulosten reflektointiin.

Työn pääasiallinen painopiste on ääntämiseen liittyvissä haasteissa. Opinnäytetyössä tutkitaan sellaisia äännteitä ja ilmiöitä, joiden kanssa hyvääkin englantia puhuvat ihmiset kamppailevat. Näihin asioihin pureudutaan haastattelujen ja käsikirjojen avulla. Ääntämisasioita sovelletaan myös käytännössä omassa kappaleessani, jossa pyrin mahdollisimman luontevaan englanninkieleen. Tähän liittyy myös tärkeä seikka; miten sanoitukset voi rakentaa lähtökohtaisesti siten, että ne kuulostaisivat luontevalta englannin kieleltä?

Tutkimuksen perustana ovat opettajien ja musiikin ammattilaisten Teri Mantereen ja Juha Karvosen haastattelut. Näiden haastattelujen pohjalta etsitään vastauksia tutkimuskysymyksiin: mitkä englanninkieliset äännteet ovat erityisen haastavia suomalaisille ja mitä ottaa huomioon englanninkielisiä lauluja kirjoitettaessa?

Haastattelut tehtiin teemahaastatteluina. Haastattelun aiheet oli ennalta määrätty ja kysymykset oli luonnosteltu, mutta keskustelun annettiin edetä luontevasti, eikä haastattelua ohjattu liikaa kysymyksillä. Tälle tutkimukselle teemahaastattelut olivat järkevimpiä, koska oli tärkeää, että haastateltavat saavat tilaa ja vapautta kertoa aiheesta omin sanoin. (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021.) Molemmat haastattelut toimivat hyvänä pohjana opinnäytetyölle, ja ne antoivat suuntaa jatkotyöstöön.

Haastattelut on litteroitu. Käytin peruslitterointitekniikkaa, eli kirjoitin puheen sanatarkkaan, mutta en kirjoittanut auki sanapainoja, taukoja ja muuta sellaista. (Kvalitatiivisen datan käsittely 2021.) Kirjoitin kuitenkin sulkuihin audiovisuaalisia seikkoja, kuten ääntämisesimerkkejä tai käsillä demonstroimista. Haastateltavilta on kysytty lupa käyttää heidän nimiään opinnäytetyössäni, ja opinnäytetyö on toimitettu heille tarkistusvaiheessa.

Teri Mantereen haastattelu perustui hänen omiin kokemuksiinsa englanninkielisten kappaleiden ääntämisestä ja tekemisestä. Hän kertoi näkemyksiään sanaston käytöstä, ääntämisestä ja laulunkirjoittamisesta. Juha Karvosen haastattelussa keskityttiin pääasiassa fonetiikkaan. Häneltä sain myös lähdemateriaalia, jota tutkia.

Molemmat haastattelut tehtiin videokonferenssipalvelu Zoomin kautta ja niistä jäi videotallenteet. Video auttoi erityisesti siinä, kun haastateltavat demonstroivat, miten jokin äänne tuotetaan ja miten eri äänneet eroavat toisistaan. Video antaa myös muuta informaatiota esimerkiksi kasvojen ilmeistä tai eleistä paremmin kuin pelkkä äänite.

Haastattelut antoivat hyvän sysäyksen opinnäytetyön tekemiseen, mutta pelkästään haastattelut eivät riitä hyväksi tietopohjaksi. Tarvittiin myös kirjallisuutta tietojen tuke-
miseksi. Haastatteluista sai kuitenkin jäsentyneempää kuvaa siitä, mistä ja minkälaisista tietoa kannattaa hakea. Haastatteluista ilmentyneitä teemoja oli myös helppo lähteä työstämään ja analysoimaan muita lähteitä käyttäen. Tietolähdekirjoina on käytetty foneetiikan ja laulunkirjoituksen oppaita.

Työn osaksi kirjoitin kappaleen, joka demonstroi tutkittavien ilmiöiden esiintymistä. Sanoituksissa keskitytään erityisesti ääntämiseen ja sanapainoihin. Tein äänitteen Logic Pro -ohjelmalla ja nuotinnoksen ilmaisella MuseScore-ohjelmalla. Kappaleen tarkoitus on antaa esimerkki englanninkielisen kappaleen tekemisprosessista. Lopuksi analysoin kappaleesta äänitettyä demonauhaa ääntämisen näkökulmasta.

3 Englannin kielen ääntäminen

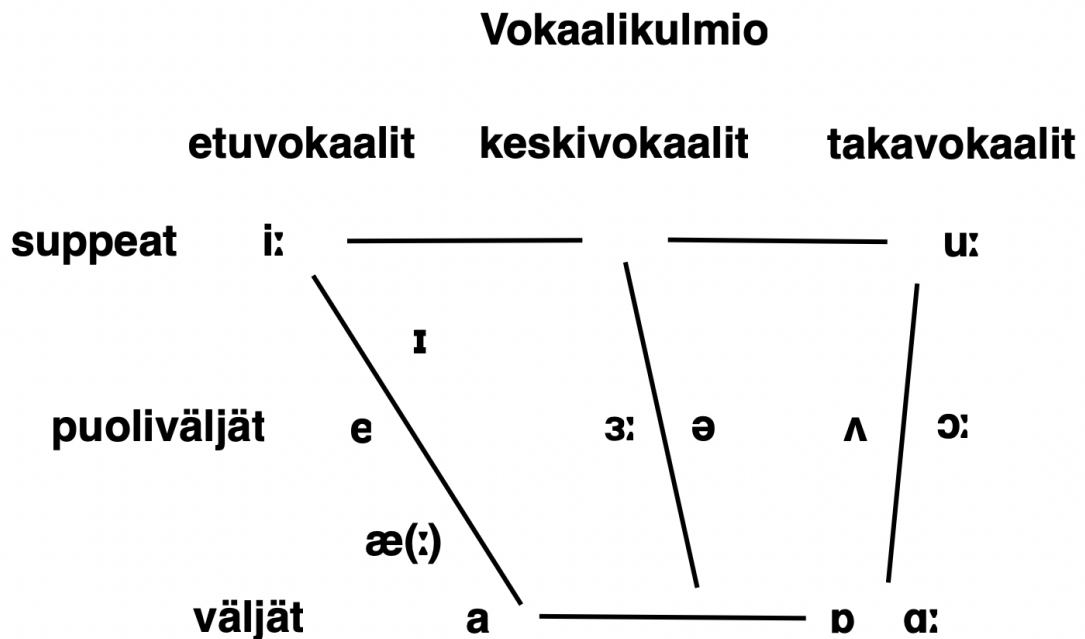
Seuraavissa alaluvuissa perehdytään englannin kielen perusääntämissääntöihin. Keski-
tyn ääntämiseen liittyviin haasteisiin, eli foneettisiin haasteisiin, jotka ovat erityisen vai-
keita juuri suomen kieltä äidinkielenään puhuville ja jotka tulevat usein vastaan rytmimu-
siikissa. En keskity kaikkiin kielten eroavaisuuksiin, vaan käyn läpi asioita, joita tulee
vastaan edistyneilläkin englanniksi laulavilla laulajilla.

Käytän esimerkeissäni apuna tunnettuja englanninkielisiä popkappaleita. Kappaleet voi
käydä kuuntelemaan esimerkiksi Spotify-suoratoistopalvelussa.

3.1 Vokaalit

Vokaali on äänne, jossa ilma kulkee esteettömästi suuontelon läpi ilman kitkaa. Kieli,
huulet ja muut ääntöväylän osat määrittävät vokaalin laadun. (Morris-Wilson 1992, 121.)
Suomenkielisiä vokaaleja ovat a, e, i, o, u, y, ä ja ö, mutta englannin kielen vokaaleita on
useampia ja ne ikään kuin putoavat puhtaasti suomenkielisten vokaalien välimaastoon.

Vokaalien höltyminen on suomalaisille vaikeaa (Karvonen 2021). Seuraavan vokaalikulmion olen muodostanut Karvosen aineiston perusteella ja se havainnollistaa, miten englannin kielen vokaalit äännetään (Karvonen 2003).

Kuvio 1. Englannin vokaalijärjestelmä kansainvälisin foneettisin aakkosin.

Vokaalit voidaan jakaa etu- taka- ja keskivokaaleihin. Etuvokaaleista etisin on i-vokaali. Siinä kieli nousee kohti kovaa kitalakea ja kielenkärki osuu alahampaisiin (LaBouff 2008, 35). Suomenkielessä myös y-vokaali on etinen, mutta englannin kielessä ei ole täysin sitä vastaavaa äännettä, eli pyöreätä etuvokaalia (Karvonen 2021). Näiden lisäksi suomen kielen etuvokaaleihin kuuluvat e, ä ja ö (Savolainen 2001a).

Englannin kielessä esiintyy myös ikään kuin i- ja e-vokaalien välimuoto [ɪ]. Esimerkiksi Whitney Houstonin *I Wanna Dance with Somebody* -kappaleessa ensimmäisen säkeistön sanat *And the sun begins to fade* [ɪ] esiintyy sanoissa begins ja fade: /bɪ'gɪnz/ ja /'feɪd/. [ɪ] muodostetaan niin, että kielen keskiosa ja leuka ovat hieman alempana ja avoinna kuin tavallisessa suomalaisessa i-vokaalissa. (LaBouff 2008, 47.) Suomalaisille tyypillistä on lausua i-vokaalit suppeampina, eikä niin väljinä kuin olisi tarkoitus. Tämä piirre on yleinen taitavillakin englanninkielen osaajilla.

Yleensä lauletaessa englanniksi [ɪ]-vokaali on hyvin paljon kallellaan e-vokaaliin. Esimerkiksi John Denverin kappaleessa *Annie's Song* voi huomata, että sanat ”*You fill up my senses*” sanan *senses* /'sensɪz/ jälkimmäinen tavu kuulostaa olevan hyvin väljä. Suomenkielisellä usein on taipumus tiukentaa [ɪ]-vokaali täysin i:ksi (Karvonen 2021). Toisaalta suomenkielinen helposti seuraa sanan kirjoitusasua ja voi laulaa *senses*-sanon pitkälti niin kuin se kirjoitetaan, eli [ɪ]-vokaali äännetään täysin e-vokaalina.

Suomen kielessä pitkät ja lyhyet vokaalit eivät muutu laadullisesti. Esimerkiksi sanoissa *tili* ja *tiili* i-vokaali on täysin sama suppea etuvokaali. Sen sijaan englannin kielessä pitkien ja lyhyiden vokaalien laatu vaihtelee. Esimerkiksi sanassa *feel* /'fi:l/ pitkä i-vokaali on suppea etuvokaali, mutta lyhyessä sanassa *his* /'hɪz/ vokaali on höllennetty [ɪ]. Lauletaessa kuitenkin pitkien ja lyhyiden vokaaliäänteiden erot voivat hälvettyä. (Karvonen 2021.) Käytän esimerkkinä Robbie Williamsin kappaletta *Feel*, jossa artisti laulaa sanan i-vokaalit lähempänä [ɪ]-vokaalia kuin [i]-vokaalia seuraavassa säkeessä: *I just wanna feel real love feel the home that I live in.*

Kaikista takaisimmat suomenkieliset vokaalit ovat u-, o- ja a-vokaalit. Englannin kielessä näiden vokaalien välissä on myös vokaaleja, kuten [ʊ, ɔ, ɒ], jotka eivät esiinny suomessa. A-vokaali on suomalaisilla hyvin takainen, mutta englannin kielessä vain pitkä a on takainen, kuten sanassa *father*. Lyhyissä englannin kielisissä sanoissa a-vokaalista tulee keskivokaalisempi, kuten sanassa *cut*. Suomalaisilla on tapana usein lausua myös nämä lyhyet a-vokaalit takaisina. Sama ilmiö esiintyy koko vokaalijärjestelmässä. Pitkä u-vokaali esiintyy esimerkiksi sanassa *soon* /'su:n/, mutta kun u-vokaali on lyhyt, englannin kielessä se väljentyy, kuten sanassa *put* /'pʊt/. Suomenkieliset helposti lausuvat nämä vokaalit samalla ääntämisasulla. (Karvonen 2021.)

Keskivokaalit ovat etu- ja takavokaalien välimaastossa, ja näitä ei suomen kielessä ole (Savolainen 2021a). Englannin kielessä keskivokaaleita ovat [ɜ:] (esimerkiksi sanoissa *her* /'hɜ:r/ ja *heard* /'hɜ:rd/) ja neutraalivokaali [ə] (esimerkiksi sanoissa *minor* /'maɪnər/ ja *major* /'meɪdʒər/). [ɜ:] on pitkä, painollinen vokaali ja [ə] on painoton. Keskivokaalit kääntyvät suomenkielisen suussa usein ö:n muotoon, eli huulet pyöristyvät (esimerkiksi sanassa *the*). Englannin kielessä ne ovat väljempää ja huulet ovat rennot. Tämä vaikuttaa merkittävästikin kuulokuvaan. (Karvonen 2021.)

Diftongi tarkoittaa kahden erilaisen vokaalin yhdistymistä samassa tavussa. Suomen diftongit ovat aina laskevia ja niiden pääpaino on ensimmäisellä vokaalilla. (Savolainen 2001b) Suomen kielen diftongit ovat ääntämiseltään selkeitä, eikä niissä juurikaan ole liikkumavaraa. Esimerkiksi jos sanan ”näin” i-vokaalia ei sano selkeästi, vaan se kallistuu vähänkin e-vokaaliin, sana muuttuu merkitystään ja siitä tulee ”näen”.

Englannin kielessä diftongien ääntäminen ei ole yhtä tarkkaan määritelty. Diftongit itsessään vaihtelevat aksentin mukaan (Morris-Wilson 1992, 137). Suomalaisen aksentin tunnistaa helposti diftongien eroista. Suomen diftongit eivät kirjoitusasustaan riippumatta sovellu sellaisinaan englannin kieleen ilman vahvaa aksenttia. Esimerkiksi suomalainen sanoo helposti sanan *now* takaisella a-vokaalilla: ”nau”. Englannin ääntämissäännöillä a-vokaali on etisempi ja muistuttaa enemmänkin ä:tä. (Karvonen 2021.)

3.2 Soinnilliset ja soinnittomat konsonantit

Yksi isoimmista ääntämishaasteista, joka haastaa hyväkin englannin kielen taitajaa, on soinnillisten ja soinnittomien konsonanttien kanssa. Äänteen soinnillisuus syntyy siitä, että äänihuulet värähtelevät konsonantin kanssa ja soinnillisilla konsonanteilla on sävel, jolla voi laulaa. Suomen kielessä soinnillisia konsonantteja ovat d, m, n, l, r, v, j. (Savolainen 2001c.)

H-konsonantti, eli glottaalifrikatiivi on hankausääne, joka muodostuu kurkunpäässä (Savolainen 2001d). Suomalaisille tuttu sana ”halleluja” esiintyy Leonard Cohenin *Hallelujah*-kappaleessa useasti ja se lausutaan /ˌhæɪlˈluːjə/. Englanniksi sanan lopussa esiintyvää h:ta ei lausuta, vaikka suomenkielinen korostaisi lopun h-konsonanttia.

Erityisesti sibilanttien, eli s-konsonanttien soinnillisuus ja soinnittomuus tuottaa päänvai-vaa, koska englanniksi s:n soinnillisuus vaihtelee sanasta riippuen. Joskus sanaan on kirjoitettu suoraan äänteen soinnillisuus (esimerkiksi sanassa *zero* tai *prize*), jolloin se merkitään z-kirjaimella. Tämä on suomalaisillekin selkeä vihje siitä, että kyseinen äänne lausutaan soinnillisena. Näin ei useimmiten kuitenkaan ole, ja silloin suomalaisen voi olla vaikea päätellä, lausutaanko s-konsonantti soinnillisena vai soinnittomana. S:n soinnittomuus tai soinnillisuus voi kuitenkin merkittävästi muuttaa sanan merkitystä (vrt. *ice* ja *eyes*). Usein juuri sanan loppuosan s-äänteet jäävätkin suomenkielisillä soinnittomiksi, vaikka ne pitäisi lausua soinnillisina. (Karvonen 2021.) *Hallelujah*-kappaleessa soinnilliseen s-äänteeseen päättyvä sana on esimerkiksi *goes* /gəʊz/.

[s] ja niin sanottu ”suhuässä” [ʃ] eroavat toisistaan siten, että tavallinen suomalaisille tuttu s tuotetaan kieli lähempänä hampaita ja [ʃ] taempana. Englannin kielessä kannattaa kiinnittää huomiota, että s-äänne on tarpeeksi edessä, eli että kieli on tarpeeksi lähellä hampaita. Muutoin englanninkieliselle voi jäädä epäselväksi kumpi äänne on kyseessä. Myös [ʃ] jää suomenkielisillä usein liian etiseksi, joten sitä on yleensä tarpeellista viedä taemmas, jotta ero näiden kahden sibilantin välillä on selkeä. (Morris-Wilson 1992, 70.)

Sibilanttien [ʃ], [tʃ] ja [ʒ], [dʒ] pääasiallinen ero taas on se, että ensimmäiset kaksi ovat soinnittomia ja jälkimmäiset kaksi soinnillisia (vrt. *short* /'ɔ:t/ tai *chair* /tʃeər/ – *garage* /'gæɾɑ:ʒ/ tai John /dʒɔn/). *Hallelujah*-kappaleen säkeessä ”*She tied you to a kitchen chair*” esiintyy [ʃ]-äänne sanassa *she*. [tʃ] esiintyy sanassa *chair*, /tʃeər/. ”*The minor fall and the major lift*” -säkeessä sana *major* lausutaan soinnillisella [dʒ]-äänteellä. Myös esimerkiksi sanassa *judge* /'dʒʌdʒ/ sana alkaa ja päättyy äänteeseen [dʒ]. Suomalaisen suussa molemmat äänteet jäävät usein soinnittomaksi, jolloin ne lausutaan kuin [tʃ]. (Karvonen 2021; Mantere 2021.)

Suomalaisille vieraita englannin äänteitä ovat myös dentaaliäänteet [θ] ja [ð]. Näissä kieli on hampaiden takana tai välissä ja ilmaa päästetään kielen ja hampaiden välistä niin, että muodostuu friktiota, eli hankausääntä. [θ] on soinniton, eli äänihuulet eivät värähtele (esim. *thumb*), ja [ð] on soinnillinen (esim. *this*). Koska näitä äänteitä ei esiinny suomen kielessä, ne voi olla vaikea ottaa haltuun. Yleistä on, että suomenkielinen henkilö ei osaa erottaa äänteiden soinnillisuutta tai soinnittomuutta ja että th-äänteet viedään lähemmäs suomalaisille tuttuja konsonantteja [t] ja [d] (vrt. *three* – *tree*). (Morris-Wilson 1992, 62.) Nämä soinnilliset ja soinnittomat th-äänteet esiintyvät esimerkiksi *Hallelujah*-kappaleen säkeessä ”*It goes like this, the fourth, the fifth*”, jossa sanat *this* ja *the* ovat soinnillisia [ð] ja *fourth* ja *fifth* -sanojen th-äänteet soinnittomia [θ].

3.3 Klusiilit

Soinnittomia klusiileja ovat p, t ja k. Niiden ääntäminen tapahtuu siten, että ilman virtaus estetään hetkeksi, jonka jälkeen seuraa laukeama, ja sen jälkeen ilma pääsee taas kulkemaan. D-konsonantti on soinnillinen mediaklusiili, eli äänihuulet värähtelevät. Englannin ja suomen kielten klusiilien suurin ero liittyy aspiraatioon. Aspiraatio tarkoittaa sitä, että soinnittomassa klusiilissa laukeamaa seuraa lyhyt h-äännes. Suomen kielessä aspiroituneita klusiileja ei esiinny, mutta englannissa p-, t-, ja k-äänteet ovat aspiroituneita. (Savolainen 2001e.) Soinnillisissa äänteissä b, d ja g aspiraatiota ei tapahdu.

T-konsonantin artikulaatio on erilainen suomen ja englannin välillä. Suomen kielessä t-äänne on dentaali, eli kieli osuu ylähampaisiin. Englannin t- ja d-äänteissä kieli osuu hammasvalliin ja ne aspiroituvat. (Karvonen 2021.)

Aspiraation lisääminen konsonantteihin on soinnittomien ja soinnillisten konsonanttien eron havaitsemisen rinnalla merkittävimpiä suomenkielisten haasteita englannin lausumisessa, jotka jäävät huomiotta hyvääkin englantia puhuvilta henkilöiltä. Aspiraation lisääminen sanoihin, kuten *pale*, *tail*, *kale*, on tärkeää, koska ilman aspiraatiota englanninkielinen helposti kuulee sanojen konsonantit soinnillisina: *bale*, *Dale*, *Gayle*. (Karvonen 2021.)

3.4 Puolikonsonantit ja r-konsonantti

Puolikonsonantit, eli sentraaliset approksimantit, ovat foneettisesti vokaaleja, mutta funktionaalisesti konsonantteja, eli niissä ilma pääsee vapaasti kulkemaan keskeltä suuväylää ulos, mutta ne käyttäytyvät kielessä kuin konsonantit. Niitä ovat englannin kielessä [j] ja [w]. Suomen kielessä puolivokaaleita ovat [j] ja [v]. (Savolainen 2001f.)

Suomalaisille yleinen ehkä yllättäväkin hämmennyksen aihe on v- ja w-konsonanttien erottaminen toisistaan. Esimerkiksi sanassa *winter*-sanan w-äänne voidaan virheellisesti lausua suomalaisille tutumpana v-konsonanttina. Tätäkin yleisempi virhe on lausua w-äänne siellä, missä sitä ei kuuluisi lausua. Suomalainen nimittäin ääntää helposti tällaiset sanat (*village*, *veal*, *volleyball*) niin, että v-äänne pehmenee liikaa ja kuulostaa enemmän w-äänteeltä. Tämä pieni erhe voi muuttaa sanan merkitystä (vrt. *veil* – *whale*). (Morris-Wilson 1992, 120.)

Englannin kielen r eroaa suomen kielen r-äänteestä siten, että sitä ei tuoteta pärisyttämällä kieltä kitalakea vasten, vaan kielen kärki kääntyy ja kiertyy ylös kohti kitalakea. Suomalaisille harvoin tuottaa vaikeuksia ääntää englannin r, mutta sen käytössä on hyvä huomata erot eri aksenttien suhteen. Esimerkiksi amerikanenglannissa r-äännettä käytetään sanoissa enemmän ja vahvempana, kun taas brittienglannissa se jätetään joistain kohdista pois ja se lausutaan yleisesti kevyemmin, esimerkiksi sanoissa *car ja further*. (Morris-Wilson 1992, 112.) Laulamaisessa asia on hyvä tiedostaa, sillä tämä piirre on yksi isoimmista erottavista tekijöistä amerikan- ja brittienglannin välillä.

4 Sanoitusten rakentaminen

Tässä luvussa käyn läpi seikkoja, jotka on hyvä ottaa huomioon kirjoitettaessa kappaletta englanniksi. Käsittelen erityisesti tavujen ja sanojen painottamista englanninkielisissä sanoituksissa. Käyn myös läpi joitain sanastoon ja sanojen käyttöön liittyviä seikkoja.

4.1 Sanoitusten painotus

Suomen kielessä sanan paino on aina ensimmäisellä tavulla (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2008). Englannin kielessä vastaavasti sanan paino vaihtelee milloin millekin tavulle. Siksi suomenkielisten voi olla vaikea löytää sanan oikea painotus. Englannin kielessä sanojen painotussäänöt ovat hyvin tärkeitä, koska painotukset voivat vaikuttaa sanan merkitykseen oleellisesti (vrt. *important* – *impotent*). Lausepainotus taas on tiettyjen sanojen korostamista äänenvoimakkuudella tai sävelkorkeudella lauseen sisällä (Tieteen termipankki 2021).

Tavut ovat sanan osia. Ne koostuvat yleensä yhdestä vokaalista ja yhdestä tai useammasta konsonantista. Joskus tavussa ei ole ollenkaan konsonanttia, kuten sanoissa *l* tai *a*. Kun tavussa on kaksi vokaalia peräkkäin, sitä kutsutaan diftongiksi. Näitä diftongin sisältäviä tavuja yleensä käsitellään rytmimusiikissa kuin niissä olisi kaksi tavua. (Pattison 1991, 19.)

Sanoituksissa tavuja tai sanoja painotetaan pidentämällä, koventamalla ja korottamalla. Tämä tarkoittaa siis sitä, että painotusta vaativia tavujen säveliä voidaan pidentää, äänenvoimakkuutta kasvattaa ja sävelkorkeutta nostaa. (Pattison 1991, 20.)

Laulunkirjoituksessa tämä merkitsee sitä, että kannattaa korostaa niitä sanoja ja tavuja, joita normaalisti puheessakin korostaisi. Luontevalta kuulostavien sanoitusten aikaansaamiseksi on siis hyvä asettaa painotusta vaativat sanat ja tavut vahvoille iskunosille, jotka saavat enemmän huomiota. (Karvonen 2021.) Jos painotusta vaativa sana osuu heikolle iskunosalle, sitä voi painottaa *fraseerauksella* ja äänenvoimakkuudella. Tämä vaikuttaa siihen, minkälaisen painoarvon sana tai tavu saa.

Pääsääntöisesti substantiiveja ja verbejä kannattaa aina painottaa. Adjektiiveille, adverbeille, kysymyspronomineille ja kieltosanoille kannattaa myös kontekstista riippuen antaa painoa jonkin verran. Artikkelit, prepositiot, konjunktiot, pronominit ja apuverbit jäävät yleensä ilman painotusta. (LaBouff 2008, 22.)

Intonaatio tarkoittaa puheen sävelkulkua, jossa sävelkorkeus vaihtelee lauseen ja sanojen sisällä (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus). Suomen kielen intonaatio on hyvin tasainen verrattuna englantiin tai esimerkiksi ruotsiin, jossa puhetta usein kuvaillaankin ”laulavaksi” (Reime 2006). Kun kirjoitetaan kappaletta englanniksi, on hyvä huomioida, miten englanninkielinen lause käyttäytyy puheessa ja missä sanoissa ja tavuissa intonaatio nousee, ja mukaiilla melodialla niitä kohtia.

Suomenkielisissä lauluissa sanat on perinteisesti pyritty erottelemaan, koska huolimaton sanojen yhdistely voi johtaa tahattomiin muutoksiin sanojen merkityksissä. Esimerkiksi lauseessa ”En enää itke”, jos painottaa ”en”-sanan n-kirjainta, sanat saavat uuden merkityksen: ”En nenää itke.”

Englannin kielen puheen ja laulun lainalaisuudet kuitenkin eroavat muun muassa siten, että laulettuna sanoja voidaan yhdistellä toisiinsa. Vastaavasti loppukonsonanteja voidaan jättää pois ja yhdistää sana seuraavaan sanaan. Puheessa sanat yleensä erotellaan toisistaan, mutta laulussa niistä pyritään muovaamaan soljuvaa kokonaisuutta. Joskus tämä tarkoittaa sitä, että sanojen loppujen konsonantit jäävät vähemmälle huomiolle ja sana yhdistyy suoraan seuraavaan. (Labouff 2008, 185; Mantere 2021.) Whitney Houstonin *I Wanna Dance with Somebody* -kappaleesta ilmiön voi huomata hyvin. Sanat sitoutuvat toisiinsa, mutta kun sanat erotetaan selkeästi tauolla toisistaan, sillä halutaan painottaa kyseistä sanaa. Esimerkiksi säkeessä ”*Clock strikes upon the hour and the sun begins to fade*” *strikes*-sanan jälkeen tulee tauko, joka korostaa sanan merkitystä. Säkeen jälkiosan sanat taas ikään kuin liimautuvat toisiinsa.

Sama ilmiö voidaan huomata *Hallelujah* -kappaleessa erityisesti Jeff Buckleyn versiossa. ”*Well I heard there was a secret chord that David played and it pleased the Lord but you don't really care for music, do you?*” Pikkusanat, kuten *well*, *and* ja *but*, yhdistyvät seuraaviin sanoihin. Erityisesti *and*-sanan d-konsonantti jää useimmiten kokonaan lausumatta: *and it pleased*, /'æŋ ɪpli:zd/. Myös [t] mykistyy.

4.2 Sanasto ja riimit

Kuten kaikissa kielissä, myös englannin kielen saaminen luontevaksi käyttökieleksi vaatii ennen kaikkea altistusta kielelle. Kieltä voi opetella myös muuttamatta ulkomaille, mutta sen opettelu vaatii vaivannäköä ja kielen jatkuvaa käyttämistä. Hyviä keinoja kehittyä kielenkäytössä ovat muun muassa imitoiminen ja hakeutuminen sellaisiin keskusteluympäristöihin, joissa voi käyttää ja opetella kieltä. (Mantere 2021.) Kun hallitsee kommunikoinnin englanniksi, se auttaa varmasti saamaan laulunkirjoitukseen luontevuutta.

Kun kirjoittaa kappaletta englanniksi, on laajasta sanavarastosta paljon apua. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että sanoitukset vaatisivat monimutkaisia tai pitkiä sanoja. Esimerkiksi *La La Land* -elokuvasta tuttu lyhyehkö kappale *City of Stars* on sanoituksiltaan melko yksinkertainen. Sanoituksissa on käytetty vain yhtä kolmitavuista sanaa: *wonderful*. Loput sanoista ovat lyhyitä yhden tai kahden tavun sanoja. Jos verrataan englannin kielen sanoja suomenkielisiin sanoihin, suomen sanat ovat keskimääräisesti pidempiä kuin englannin sanat. Tämä voi antaa paljon joustavuutta englannin kielellä kirjoitettaessa. Esimerkistä voi huomata, että puhutteleva teksti ei aina vaadi monimutkaisia tai harvinaisia sanoja.

Jokaisessa kielessä on omat idiominsa ja kielikuvansa ja ne eroavat toisistaan. Sama sanonta ei välttämättä taivu kielestä toiseen, ja tästä syystä laulunkirjoituksessa tämä voi osoittautua haasteeksi. Idiomien tai kielikuvan suora kääntäminen äidinkielestään vieraaseen kieleen ei yleensä toimi, vaan on etsittävä kohdekielen vastaavia ilmaisukeinoja. (Mantere 2021.) Esimerkiksi suomessa, kun ”suljetaan silmät joltain”, englanniksi ”käännetään sokea silmä jollekin”, *turn a blind eye on something*. Toki laulunkirjoituksessa kannattaa miettiä myös täysin uusia ilmaisuvoimaisia tapoja viestiä, eikä turvautua vain idiomeihin tai vakiintuneisiin sanontoihin. Pääsääntöisesti kannattaa kuitenkin ammentaa ilmaisuja englanninkielisestä kirjallisuudesta, musiikista ja kielellisestä kulttuurista.

Riimit ovat myös tärkeä osa laulunkirjoitusta, ja niissäkin on eroja suomen ja englannin välillä. Riimin muodostavat tavut, joiden vokaaliäänteet ovat samoja, joiden mahdolliset loppukonsonantit ovat samoja ja joiden alut ovat erilaisia. Suomenkieliset riimit voi aina päätellä kirjoitusasustaan, koska sanat lausutaan aina samalla tavalla kuin kirjoitetaan. Samankaltainen kirjoitusasu ei välttämättä tarkoita samaa lausumismuotoa. Esimerkiksi sana *tough*, eli rankka, lausutaan eri tavalla kuin *though*, eli vaikka. Sanojen riimityksessä on siis luotettava enemmän korvaan kuin tekstiin. (Pattison 1991, 34.)

Koska suomen kielessä sijamuodot on tiiviisti sisällytetty sanoihin, englannin kielen artikkelien käyttö voi olla haaste kirjoitettaessa. Englannin artikkelit, kuten *a* ja *the* menevät usein keskenään sekaisin, artikkeleita on liikaa tai ne voivat puuttua kokonaan. (Mantere 2021.) Artikkeleita ei yleensä painoteta.

5 *I Wanna Go Home* -kappaleen tarkastelu

Opinnäytetyötäni varten tein oman kappaleen alusta alkaen käyttäen biisinkirjoitusopasta ja muita hankkimiani työkaluja. Vaikka olen aiemmin tehnyt paljon omia biisejä, halusin jonkin systemaattisen tavan hahmottaa biisin kokonaisuutta ja rakennetta. Tässä luvussa tarkastelen oman kappaleeni *I Wanna Go Home* (ks. liite 1) englanninkielisiä sanoituksia ja selitän biisini suunnitteluprosessia ja perehdyn sanoitusten englannin kielen. Analysoin kappalettani edeltävien lukujen valossa. Kappaleen voi kuunnella tästä linkistä:

<https://soundcloud.com/veskuja/i-wanna-go-home/s-Zr5INT-KwLvY?si=baa70da928bd4491993b7d990792ab96>

5.1 Oman kappaleen sanoitusten kirjoittaminen

Aloitin sanoitusten kirjoittamisen luettuani kirjan *Song Building, Mastering Lyric Writing*. Kirjassa käydään läpi hittibiisin perusrakenteet ja *blueprint*, eli pohjapiirros. Pohjapiirros tarkoittaa kirjan mukaan sitä, että ennen kuin kirjoitetaan vielä yhtään mitään, päätetään aihe, joka voi olla esimerkiksi lause, sanomalehden otsikko, sitaatti, mikä tahansa asia, jonka tarina resonoi ja josta voi lähteä rakentamaan kappaletta. Sen jälkeen tiivistetään jokaisen kappaleen osa (säkeistö, kertosäe, bridge) yhteen lauseeseen. Noiden lauseiden pohjalta voi alkaa kirjoittamaan sanoituksia. (Dodson. & O’Hanlon 2019, 1.)

Sain idean kappaleeseen yhteisöpalvelu Redditin keskustelusta, jonka nimi oli ”I just want to go home, but I already am”. Tästä muodostui biisin *hook*, eli koukku, joka on tekstin mieleenpainuvin lause tai ajatus: *I want to go home but I’m already home*. (Dodson & O’Hanlon 2019, 19.) Mietin biisin teemaa ja tiesin, että halusin kertoa eristyneisyyden tunteesta. Viime aikojen koronapandemia on pakottanut ihmiset koteihinsa eristykseen lähipiireistään, joten tämä ajatus oli pyörinyt paljon mielessäni.

Rakensin biisinkirjoitusoppaan ohjeiden mukaan pohjapiirroksen biisin keskeisistä ajatuksista. Biisi muodostuu kahdesta säkeistöstä, pre-choruksesta, joka on kertosäkeistöä edeltävä osio ja kertosäkeestä. Myöhemmin biisinkirjoitusprosessissa lisäsin biisiin vielä *bridgen*, niin sanotun C-osan, joka alleviivaa kappaleen teemoja.

Kun olin päättänyt, mitä osioita halusin kappaleeseen, kirjoitin jokaiseen osioon teemalauseen, josta pystyin ammentamaan sanoituksia. Pyrin tiivistämään lauseisiin tietyn tunnelman, johon voisin aina palata. (Dodson & O’Hanlon 2019, 14.)

Verse

Explaining the feeling of isolation

Pre Chorus

Trying to look for an escape

Chorus

I wanna go home but I’m already home

Verse

I have everything I need but I feel empty / longing for childhood days

Bridge

I’m missing out if I stay

Tältä pohjalta aloin muotoilemaan kertosäkeen sanoituksia. *I wanna go home but I’m already home* -fraasi oli minulla jo vahvasti päässä ja muiden säkeiden kirjoittaminen tapahtui nopeasti. Yritin saada säkeistöön vahvan toimettomuuden ja jumissa olon tunteen. Jossain takaraivossani oli mielessä sanonta *to and fro* (ks. kuvio 2), joka tarkoittaa edestakaisin menemistä. Se kuvasti mielestäni hyvällä tavalla sitä tunnetta, kun yrittää hakea suuntaa sitä löytämättä. Ensimmäiseksi mieleen tullut sanonta *back and forth* ei ollut minusta niin kiinnostava tapa ilmaista asiaa. Kaikilla säkeillä on riimipari, ja aloin samalla sanoituksia keksiessäni tapailmaan päässäni melodiaa. Tarkistin käyttämiäni riimejä Rhymezone-sivustolta (2021).

29 B \flat F C
Don't know if I should stay or go see the Great Isles or vi-sit Rome

31 B \flat F Dm C G
I just keep mo-ving to and fro I wan-na go home but I'm al-rea-dy home I

Kuvio 2. Viimeisen kertosäkeen nuotinnos.

Otin huomioon sanoituksia asetellessani sen, että painotukset osuvat oikeille paikoille. Kielto sana *don't* osuu vahvalle iskunosalle ja myös kertosäkeen korkeimpaan nuottiin, mikä painottaa sitä: ”En todella tiedä, pitäisikö minun jäädä vai mennä”. Toinen korkein ja painokkain sävel osuu *I*-sanalle tahdissa 31.

Alleviivasin kertosäkeistön sanat, joita painotan erityisen paljon äänitteellä:

I don't know if I should stay or go
See the Great Isles or visit Rome
I just keep moving to and fro
I wanna go home but I'm already home

Mainitsin edellisessä luvussa, ettei pronomineja yleensä painoteta. Siksi *I*-sanin sijoitus kuulostaa vähän kömpelöltä. Äänitteellä laulankin tämän kohdan biisin loppupuolen kertosäkeessä siten, että sana *just* osuu painokkaalle iskulle. Lisään myös sanan *keep* jälkeen pikkuisen *on*-sanin. Samalla aloitan säkeen jo edellisessä tahdissa, eli kohotahdissa.

I just keep on moving to and fro.

Runoilin ensimmäisen säkeistön ja pre-chorus -osan. Toisen säkeistön sanoituksia oli hieman vaikeampi keksiä ja eksyin ehkä vähän liian kauas alkuperäisestä pohjapiirroksista. Sanoista kuitenkin muodostui mielestäni aika tasapainoiset. Säkeistöjen säkeet eivät ole täydellisiä riimipareja keskenään. Esimerkiksi ensimmäisen säkeistön sanat

sill ja *thrill* ovat täydellisiä riimejä, mutta *down* ja *doubt* eivät, koska tavujen loppukonsonantit eroavat toisistaan. Viimeisen säkeen sanat *without* ja *doubt* kuitenkin ovat toisensa riimipareja. Kuulokuvassa tämä toimii mielestäni hyvin ja rikkoo sopivasti kaavaa. Toisessa säkeistössä poikkesin vielä enemmän täydellisistä riimeistä. *Breeze* ja *well* eivät ole lähelläkään toisiaan. *Way* ja *say* taas ovat erittäin selkeitä riimejä. Olen lihavoinut täydelliset riimit ja painottamani tavut ja sanat.

Peace lilies on the window sill

The leaves are falling down

These days I'm waiting for a thrill

This place is a mess without a doubt

I step outside to feel the breeze

Maybe I'll see you on my way

I think I know you very well

But if I met you what would I say

3/4

Ab Eb

1. Peace li - lies on the win - dow sill The
2. I step out - side to feel the breeze May -

5 Bb Cm Ab

le - aves are fal - ling down These days I'm wai - ting for
be I'll see you on my way I think I know you ve -

8 Eb Bb Ab

a thrill This place is a mess with - out a doubt
Bb ry well But if I met you Ab what would I say

11

I'm a - fraid of the tick - ing ti - me I

Kuvio 3. Säkeistöjen ja pre-choruksen nuotinnos.

Pre-choruksessa halusin käyttää periaatetta nimeltä *word painting*, jossa sanoitukset kuvastavat musiikissa tapahtuvia ilmiöitä (Bennett 2019). Osion sanat lausutaan tasaisella

ja pätkivällä rytmillä, mikä kuvastaa sanoitusten tikittävää aikaa. Sanojen väliin tulee aina isku, joka toimii ikään kuin tikittävänä kellona:

I'm afraid of the ticking time

Kun bridge toistuu myöhemmin kappaleessa, painotan näitä sanoja hieman eri tavalla ja muutan sanojen rytmiiikkaa.

Aluksi ajattelin, että kappale ei välttämättä kaipaakaan bridge-osaa, mutta minusta tuntui, että ilman sitä kappale jäisi liian lyhyeksi. En kuitenkaan halunnut tehdä bridgeä, joka ei tuo mitään uutta kappaleeseen, vaan halusin viedä tarinaa eteenpäin. (Dodson & O'Hanlon. 2019, 12.) Halusin tehdä bridgeen ison nousun äänenvoimakkuudessa, melodiassa ja sanojen intensiteetissä. Uskon, että bridge onnistuu siinä, mitä pyrinkin saavuttamaan; se tarjoaa jonkinlaista ratkaisua.

Olen alleviivannut sanat ja tavut, joita pyrin painottamaan bridgen tekstissä. Kannattaa kiinnittää huomiota sanojen asetteleeseen. Sijoitin sanat siten, että vahvimmat verbit ja substantiivit tulevat vahvalle iskunosalle. Pelkästään tämä antaa sanoille automaattisesti isomman painoarvon. Huomion arvoinen yksityiskohta löytyy sanassa *before*. Koska kyseisen sanan painotus on aina jälkimmäisellä tavulla, se piti ottaa myös kirjoitusprosessissa huomioon. Alla olevasta nuotinnoksesta (ks. kuvio 4) voi huomata, että sanan ensimmäinen tavu saa vain vähän huomiota. Pääpaino on tavulla *-fore*, joka myös osuu iskun vahvalle osalle.

I will leave this place I know

I will stay here for one more show

And this moment I will hold

Before I see what's on that road

2

19 F D.S. Cm Gm B \flat F

I will leave this place I know I will stay

22 Cm Gm B \flat F Cm Gm B \flat F

for one more show And this mo - ment I will ho - ld be - fore I see

26 Cm Gm B \flat F F

what's on that road

Kuvio 4. Bridgen nuotinnos.

5.2 Oman kappaleen laulaminen

Pyrin lausumaan sanat äänitteellä niin hyvin kuin osasin. Keskityin asioihin, jotka nousivat eniten esiin haastatteluissa ja lähdemateriaaleissa. Näistä asioista tärkeimpänä jäi mieleen s-konsonanttien soinnillisuus ja soinnittomuus. Tein tarkkaa työtä sen suhteen, että sain lisättyä soinnillisuutta sanoihin kuten *visit*, *leaves* ja *isles*. Mielestäni sain s-konsonantteihin paljon soinnillisuutta, jonka lisääminen on välillä vaikeaa.

Huomaan, että niin minulla kuin monilla muillakin suomea äidinkieltään puhuvilla on taipumus lausua s-äänteet hieman laiskasti siten, että kieli ei ole kovin lähellä etuhampaita. Siksi pyrin erottelemaan tavalliset s-konsonantit ”suhuässistä”. Esimerkiksi bridgen säkeessä ”*I will leave this place I know, I will stay for one more show*” sanojen tavalliset s-äänteet ovat melko pehmeitä. Niitä voisi vielä kirkastaa tuomalla kieltä hieman kohti etuhampaita.

Th-äänteiden kohdalla halusin pyrkiä myös soinnillisten ja soinnittomien äänteiden eroteluun. Esimerkiksi seuraavissa säkeissä näitä äänteitä tuli monta peräkkäin: ”*These days I’m waiting for a thrill, this place is a mess without a doubt*”. Eron kuulee selkeästi sanojen *thrill* ja *this* välillä. Vaikeampaa on tuottaa soinnillinen [ð] kuin soinniton [θ], mutta pidin huolta ettei kumpikaan muistuta tavallista suomen kielen t-konsonanttia.

Soinnillisen [dʒ]-konsonantin tuottaminen on välillä vaikeaa varsinkin nopeissa sanoissa, joissa on monta konsonanttia peräkkäin. Esimerkiksi fraasissa *I just keep moving to and fro* sana *just* helposti hieman mössöytyy ja soinnillisuutta on vaikea tuoda esiin. Tein kuitenkin parhaani sanan ääntämisessä.

Klusiilien kohdalla keskityin aspiraation tuottamiseen. Esimerkiksi sanoissa *peace*, *place* ja *keep* aspiraatio on tärkeässä osassa. Pyrin tuottamaan tämän efektin, joka monesti jää liian vaimeaksi.

T-konsonantin paikka on vaikea löytää ja kuulla. Englannin kielessä [t] ja [d] tuotetaan hammasvallissa (LaBouff 2008, 123). Huomaan, että vaikka aspiroin t-konsonantit (esimerkiksi säkeessä *I'm afraid of the ticking time*), joskus tuntuu, että artikuloin t:n liian lähellä etuhampaita. Äänitteellä lausuminen kuulostaa kuitenkin hyvältä.

Vokaalien osalta keskityin niiden väljentyymiseen. Pieni rentouden tunne auttoi tuottamaan esimerkiksi väljän [ɪ]-vokaalin. Koko kappaleessa tätä vokaalia esiintyy paljon. Pyrin välttämään vokaalin tiukentumista liikaa, vaan viemään sitä enemmän e-vokaalin suuntaan. Eron tiukkaan i-vokaaliin voi kuulla esimerkiksi ensimmäisen säkeistön toisessa säkeessä sanassa *leaves*. Esimerkiksi sanoissa *window sill*, *falling*, *waiting* ja *thrill*, [ɪ]-vokaalit ovat mielestäni hyvän väljät ja tekevät englannista luontevan kuuloista.

Keskivokaaleiden tuottaminen on vaatinut harjoittelua. Karvosen mukaan on yleistä, että sana *the* usein ääntyy suomenkielisillä ”thö”-muotoon (Karvonen 2021). Huomaan tämän taipumuksen myös omassa laulussani, jos en keskity asiaan. Toinen huomaamani taipumus on ääntää *the*-sana enemmän e-vokaaliin päin. Keskivokaalin kvaliteetti on välillä vaikea saavuttaa, mutta kun asian tiedostaa ja harjoittelee ääntämistä, vokaalin paikka löytyy kyllä.

Pyrim liimaamaan yhteen koko kappaleen fraasit. Ainut kohta, jossa tietoisesti yritin erottaa sanoja toisistaan oli fraasissa *I'm afraid of the ticking time*. Käytin kikkaa tehokkeina, joka ikään kuin ilmentäisi tikittävästä kellosta. Muuten noudatin sanojen sitomista toisiinsa. Esimerkiksi toisessa säkeistössä fraasi *“I step outside to feel the breeze, maybe I'll see you on my way”* on melko soljuva. Sanojen yhteen liimautumisen myötä jotkin sanojen loppujen konsonantit jäivät vähemmälle huomiolle tai kokonaan lausumatta,

esimerkiksi *on my way* lauletaan lausumatta *on*-sanana n-konsonanttia. Se yhdistyy suoraan m-konsonanttiin. Vastaava kohta kappaleessa löytyy esimerkiksi fraasista ”*I just keep moving to and fro*”, jossa *and*-sanasta jää lausumatta d-konsonantti kokonaan. Myös sanat *don't know* ja *want to (wanna)* yhdistyvät: /dəʊnnoʊ/ ja /wɒnə/. Jätän myös *moving*-sanasta pois viimeisen g-kirjaimen, jolloin sanasta tulee *movin'*.

6 Pohdinta

Opinnäytetyössäni lähdin liikkeelle kysymyksestä: mitkä asiat englanninkielisten laulujen laulamissa ovat suomalaisille haastavia? Prosessi laajeni, ja mukaan tuli myös laulukirjoituksellinen näkökulma. Uskoin, että oman kappaleen prosessointi auttaa havainnollistamaan englannin kielen haasteita ja tuo teoriaa enemmän käytännön tasolle.

Aihe on valtava, ja pääsin raapaisemaan tutkielmassani vain pintaa. Sain kuitenkin poimittua oleelliset seikat ääntämishaasteiden kohdalla ja esiin nousi monista eri lähteistä samat haasteet. Niitä olivat suomenkielisten haasteet soinnittomien ja soinnillisten konsonanttien kanssa, vokaalien väljentyksen vaikeus ja aspiraation puuttuminen klusileista. Laulukirjoituksellisissa haasteissa keskityin sanojen ja tavujen painotukseen, mikä oli mielestäni yksi oleellisimmista osista englanninkielisten sanojen rakentamisessa.

Haastattelut olivat vieraita tilanteita, ja niissä olisi voinut mennä syvemmälle aiheeseen, jos tekisin haastattelut uusiksi, esittäisin rohkeammin jatkokysymyksiä ja tiedustelisin, mihin vastaukset perustuvat. Alun perin olin suunnitellut toteuttavani ainakin kolme haastattelua, mutta kaksi haastattelua tehtyäni koin, että minulla on tarpeeksi tietoa edetä työssäni. Jälkikäteen ajateltuna tutkielmasta olisi voinut saada vakuuttavamman, jos haastateltavia olisi ollut enemmän.

Haastatteluista huomasin, että vaikka haastattelutapani oli niin sanottu teemahaastattelu, oli silti vaikea lypsää tietoa määräänsä enempää. Myös se, että haastattelen jotakuta, ei välttämättä tee saadusta tiedosta luotettavaa, vaan se täytyy varmistaa muidenkin lähteiden kautta. Lisäksi haastatteluissa tuli esiin asiantuntijätietoa, eikä aina selvinnyt, mihin se perustuu. Vaikka haastatteluista saa tärkeää lähdemateriaalia, en voinut perustaa koko opinnäytetyötäni niiden varaan. Haastattelut toimivat kuitenkin oivana tutkimusmenetelmänä ja olivat tärkeä osa tietopohjan rakentamista.

Kappaletta kirjoittaessani ymmärsin, miten tärkeää sanojen asettelu ja painottaminen on. Aikaisemmin kappaleita kirjoittaessani en ole juurikaan miettinyt sanojen tai tavujen painotuksia teoreettisesti, vaan olen luottanut korvaani ja ”fiilikseen”. Aina omaan fiilikseen ei kuitenkaan kannata täysin luottaa, vaan asiat kannattaa tarkistaa myös teorian tasolla, koska suomea äidinkielenään puhuva ei ehkä koskaan pääse niin sanotulle natiivitasolle englannin kielessä. Uskon, että kun ymmärtää logiikan, joka piilee englanninkielen kirjoitusprosessissa, se auttaa myös esittämään englanninkielisiä kappaleita, vaikka ne eivät olisikaan itsekirjoitettuja.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen siihen, millaisen kappaleen sain aikaan. Se demonstroi hyvin, millaisiin laulunkirjoituksellisiin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota. Ääntämisasiat ovat oleellisia laulun suhteen, ja mielestäni niitä ei painoteta tarpeeksi pop/jazz-laulunopetuksessa. Siksi aihe oli mielestäni tärkeä ja tarpeellinen. Opinnäytetyössä sain perehtyä aineistoon, joka auttaa ammatillisesti pedagogina ohjaamaan oppilaita ääntämisasiissa ja laulunkirjoituksessa.

Lähteet

- Bennett, D. Music That Sounds Like the Lyrics. 2019. Katsottu 31.10.2021.
<https://www.youtube.com/watch?v=NMOMPMzR6oY>
- Buckley, J. 1994. *Grace*. Columbia.
- Cohen, C. 1984. Hallelujah. *Various Positions*. Columbia, Passport.
- Datamuse. 2021. Rhymezone. Verkkosivusto. <https://www.rhymezone.com>
- Denver, J. 1974. Annie's Song. *Back Home Again*. RCA Records.
- Dodson, M. & O'Hanlon, B. 2019. Song Building, Mastering Lyric Writing. SongTown Press.
- EF Education First. EF English Proficiency Index [verkojulkaisu]. Luettu 19.11.2021.
<https://www.ef.com/assetscdn/WIBlwq6RdJvcD9bc8RMd/cefcom-epi-site/reports/2021/ef-epi-2021-english.pdf>
- Hurwitz, J., Pasek, B. & Paul, J. 2016. City of Stars. *La La Land: Original Motion Picture Soundtrack*. Interscope.
- Hyvärinen, M, Suoninen, E. & Vuori, J. 2021. Haastattelut. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineis-tot/haastattelut/> (Luettu 31.10.2021.)
- Karvonen, J. 2021. Asiantuntijahaastattelu. 1.3.2021.
- Karvonen, J. 2003. Englannin kielen fonetiikkaa laulajille. Julkaisematon oppimateriaali.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. 2008. Prosodia [verkkójulkaisu]. Luettu 10.4.2021.
https://www.kotus.fi/aineistot/puhutun_kielen_aineistot/murreaanitteita/kauden_murre/lisatietoa_liudennuksesta_ja_prosodiasta/prosodia

Kvalitatiivisen datan käsittely. 2021. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/kvalitatiivisen-datan-kasittely/> (Luettu 24.10.2021)

LaBouff, K. 2008. Singing and Communicating in English, A Singer's Guide to English Diction. Oxford University Press.

Mantere, T. 2021. Asiantuntijahaastattelu. 16.2.2021.

Merrill, G. & Rubicam, S. 1987. I Wanna Dance with Somebody (Who Loves Me). *Whitney*. Artista.

Morris-Wilson, I. 1992, English Segmental Phonetics for Finns. Loimaan kirjapaino Oy.

Pattison, P. 1991. Songwriting: Essential Guide to Lyric Form and Structure. Kustantaja Berklee Press.

Reime, H. 2006. Viikon kieli: Suomenruotsi. Yle. Ykkösaamu, 19.5.2006. Luettu 10.4.2021 <http://www.lausti.com/articles/languages/suomenruotsi.html>

Savolainen, E. 2001a. Etuvokaalit ja takavokaalit. Verkkokielioppi: Finn Lectura. Luettu 10.4.2021. <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/Fonologia/sivu162.htm>

Savolainen, E. 2001b. Vokaalien fonotaksi. Verkkokielioppi: Finn Lectura. Luettu 1.9.2021. <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/Fonologia/sivu181.htm>

Savolainen, E. 2001c. Soinnilliset ja soinnittomat äänteet. Verkkokielioppi: Finn Lectura. Luettu 10.4.2021. <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/Fonologia/sivu131.htm>

Savolainen, E. 2001d. Frikatiivit. Verkkokielioppi: Finn Lectura. Luettu 10.4.2021. <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/Fonologia/sivu153.htm>

Savolainen, E. 2001e. Klusiilit p, t, k, d (b, g). Verkkokielioppi: Finn Lectura. Luettu 11.4.2021. <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/Fonologia/sivu151.htm>

Savolainen, E. 2001f. Puolivokaalit v ja j. Verkkokielioppi: Finn Lectura. Luettu 12.4.2021. <https://fl.finnlectura.fi/verkkosuomi/Fonologia/sivu155.htm>

Tieteen termipankki. 2021. Kielitiede: lausepainotus [verkkojulkaisu]. Luettu 21.10.2021. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:lausepainotus>

Williams, R. & Chambers, G. 2002. *Feel. Escapology*. EMI

I Wanna Go Home

Vesa Kujala

$\text{♩} = 73$ A^\flat E^\flat Cm Gm

3 A^\flat E^\flat

1. Peace li - lies on the win - dow sill The
2. I step out - side to feel the breeze May -

5 B^\flat Cm A^\flat

le - aves are fal - ling down These days I'm wai - ting for
be I'll see you on my way I think I know you ve -

8 E^\flat B^\flat A^\flat

a thrill This place is a mess with - out a doubt
ry well But if I met you A^\flat what would I say

11

I'm a - fraid of the tick - ing ti - me I

13 A^\flat E^\flat B^\flat

don't know if I should stay or go see the Great Isles or vi - sit Rome

15 A^\flat E^\flat 1. Cm B^\flat F

I just keep mo - ving to and fro I wan - na go home but I'm al - rea - dy home I

17 2. Cm B^\flat F

wan - na go home but I'm al - rea - dy home I

18 Cm B^\flat F

wan - na go home but I'm al - rea - dy home

Vesa Kujala

2

19 F D.S. Cm Gm Bb F

I will leave this place I know I will stay

22 Cm Gm Bb F Cm Gm Bb F

for one more show And this mo - ment I will ho - ld be-fore I see

26 Cm Gm Bb F F

what's on that road

29 Bb F C

Don't know if I should stay or go see the Great Isles or vi-sit Rome

31 Bb F Dm C G

I just keep mo-ving to and fro I wan-na go home but I'm al-rea-dy home I

33 Dm C G

wan - na go home but I'm al - rea - dy home I

34 Dm C G

wan - na go home but I'm al - rea - dy home I

35 Dm C G

wan - na go home but I'm al - rea - dy home

Vesa Kujala